

תוכן העניינים

13	דברי הקדמה – השופט שלמה לוין
15	בפתח הספר
19	1. מבוא
25	2. זכות הגישה לערכאות: הגדרות, רקע והצדקות תיאורטיות
25	א. הגדרתה של "זכות הגישה לערכאות" והיקפה
25	(1) הגדרתה של הזכות
27	(2) סוגי ההגבלות על הזכות
30	(3) זכות הגישה לערכאות בהליך הפלילי
32	ב. רקע היסטורי
32	(1) סקירה היסטורית כללית
37	(2) התנועה לקידום "הגישה אל הצדק"
43	(3) ההיבט היהודי-ישראלי
46	ג. חשיבותה של זכות הגישה לערכאות והצדקותיה
46	(1) כללי
47	(2) ההיבט הפוליטי של הזכות
52	(3) ההיבט החברתי של הזכות
53	(4) זכות הגישה לערכאות והטלת חובות 'עשה' על המדינה
56	(5) סיכום: חיוניות ההכרה בזכות הגישה לערכאות כזכות חוקתית
61	3. זכות הגישה לערכאות במשפט המשווה
61	א. מבוא
63	ב. ארצות-הברית
63	(1) כללי

65	(2) הזכות במישור הפלילי
73	(3) הזכות במישור האזרחי
78	(4) זכות הגישה לערכאות של אסירים
84	ג. האמנה האירופית לזכויות האדם
84	(1) כללי
86	(2) הזכות במישור האזרחי
94	(3) הזכות במישור הפלילי
96	ד. אירלנד
96	(1) כללי
100	(2) מחסומים של אגרות והוצאות משפט על זכות הגישה לערכאות
101	(3) הזכות החוקתית לקבלת סיוע משפטי מהמדינה
105	ה. הערכה כללית
109	4. רקע במשפט הישראלי
109	א. הקדמה – ביטויים לזכות הגישה לערכאות במשפט הישראלי
110	ב. הסרת מחסומים כלכליים לטובת חסרי אמצעים
110	(1) הקדמה
110	(2) פטור מאגרות בית-משפט
113	(3) חוק הסיוע המשפטי, תשל"ב-1972
116	(4) חוק הסניגוריה הציבורית, תשנ"ו-1995
119	(5) מסגרות סיוע וולונטריות
121	ג. תביעות קטנות – גישה אל הערכאות ל"אדם הקטן"
126	ד. זכות הגישה לערכאות של אסירים
128	ה. תביעות ייצוגיות – מתן ביטוי לאינטרסים קבוצתיים
131	ו. מבחני הסף בבג"צ והגמשתם
133	ז. דרכי התדיינות אלטרנטיביות
135	ח. הערכה כללית

5. זכות הגישה לערכאות במשפט החוקתי הישראלי 139

- 139 א. מבוא
- 140 ב. היסטוריה חקיקתית
- 142 ג. ביסוסה של זכות הגישה לערכאות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו
- 142 (1) כללי – חוק היסוד מכיל זכויות שאינן מצוינות בו במפורש
- (2) קיומה של זכות הגישה לערכאות בחוק היסוד –
- 145 דעתו של הנשיא ברק
- (3) קיומה של זכות הגישה לערכאות בחוק היסוד –
- 146 דעתו של השופט לוין
- 148 (4) קיומה של זכות הגישה לערכאות בחוק היסוד – המודל הרצוי
- 150 (5) פרשת ארפל אלומיניום
- 155 ד. שמירת דינים
- 155 (1) דין ישן הפוגע בזכות הגישה לערכאות ופרשנותו
- 161 (2) דין חדש הפוגע בזכות הגישה לערכאות
- 162 ה. זכות הגישה לערכאות בחוק יסוד: הממשלה ותקנות לשעת-חירום
- 162 (1) ההסדר הספציפי בחוק יסוד: הממשלה
- 163 (2) בעיית ההסדר הכפול
- 166 ו. זכות הגישה לערכאות והטלת חובות על המדינה
- 166 (1) זכויות פוזיטיביות ונגטיביות
- 167 (2) זכויות פוזיטיביות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו
- 171 ז. זכות הגישה לערכאות במשפט הפרטי

6. האיזון החוקתי של זכות הגישה לערכאות למול זכויות ואינטרסים אחרים 177

- 177 א. כללי: מלאכת האיזון החוקתית
- 177 (1) כללי – איזון בין ערכים מתחרים במשפט החוקתי
- 178 (2) סוגי איזונים: איזון פנימי ואיזון חיצוני; איזון אנכי ואיזון אופקי
- 181 (3) מן הכלל אל הפרט
- 182 ב. זכות הגישה לערכאות מול עלויות מימון המערכת
- 182 (1) כללי
- 183 (2) אגרות משפט

- 186 (3) הזכות למינוי עורך־דין וייצוג מטעם המדינה
- 189 ג. זכות הגישה לערכאות ומבחני הסף המנהליים
- 189 (1) "מבחני הסף" וסמכותו של בג"צ שלא לדון בעתירה
- 190 (2) היחלשותם של "מבחני הסף" וחיזוקה של זכות הגישה לערכאות
- 196 ד. זכות הגישה לערכאות למול זכויות אדם אחרות
- 196 (1) כללי
- 197 (2) ערובה להוצאות – התנגשות עם זכות הקניין
- 206 (3) חוזה השולל גישה לערכאות – התנגשות עם חופש החוזים
- 220 (4) צוואה השוללת גישה לערכאות – התנגשות עם רצון המצווה
- 226 ה. הסדרים חקיקתיים מוצעים הפוגעים בזכות הגישה לערכאות

231

7. סיכום

235

www.bursi.co.il

מפתחות
